

SPOOKHOEVE RUINERWOLD

Silvan Schoonhoven
en Marcel Vink

Spookhoeve Ruinerwold

Mysterie van een duister gezin ontrafeld

Nieuw Amsterdam

© 2020 Silvan Schoonhoven en Marcel Vink
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp Studio Jan de Boer
Omslagfoto Gerrit Jan van D. © De Telegraaf
Omslagfoto hoeve Ruinerwold © Wilbert Bijzitter
Foto's binnenzijde omslag © Karin Meijer
Foto auteurs © De Telegraaf

NUR 320

ISBN 978 90 468 2686 7

www.nieuwamsterdam.nl

Inhoud

1	De inval	9
2	Ware familie	17
3	De discipelen	41
4	Piramideland	49
5	De Aartsmoeder	67
6	Geestverhuizing	85
7	De kinderen	111
8	Hermann moet hangen	125
9	De laatste Hof van Eden	135
10	De vlucht van Jan Zon	155
11	Epiloog	167
	Verantwoording en dank	173

*I want to build God's ideal,
but not another floppy version*

Gerrit Jan van D., april 2007

De inval

Josef gelooft zijn ogen niet als hij die ochtend naar de oprit van zijn hoeve loopt. Op de weg voor de boerderij staat een politiewagen geparkeerd. De blauw-oranje strepen vloeien met de aardkleuren van het Drentse landschap. Hij ziet uniformen, aan de verkeerde kant van het hek. Ze staan zelfs al voor de binnenpoort.

‘De wereld is gek geworden,’ bromt Josef, een eindvijftiger uit Oostenrijk. Hij beent op de mannen af en vraagt wat ze op zijn terrein te zoeken hebben. De agenten kijken verrast op. Voor hen staat een figuur met een woeste baard, wilde bruine haardos en een gebit waarin een boventand ontbreekt. Ze willen weten hoe hij heet. ‘Ik ben Josef, de huurder.’

Snel stuurt hij een bericht naar het nummer dat in zijn telefoon staat onder de naam ‘PF’.

Zij halen versterking en gaan naar binnen. Zij vertellen niet wat zij weten

De afgelopen jaren heeft de markante huurder al vaker buren, politie en andere pottenkijkers aan het hek in Ruinerwold gehad. Het lukt hem altijd om ze weg te bonjouren. Hij houdt zijn goed afgesloten terrein aan de Buitenhuiserweg voortdurend in de gaten. Regelmatig pakt hij zijn verrekijker om de omgeving af te speuren. Er is nooit iemand in geslaagd ongemerkt in de buurt te komen. Kinderen die zich vlak bij de hoeve wagen, jaagt hij zonder pardon weg.

Maar nu staan er geen kinderen aan de poort. Deze mannen in dienstkleding zijn bijzonder vasthoudend. Ze gaan ook niet weg als Josef snauwt dat ze er zonder huiszoekingsbevel niet in mogen. De agenten vinden van wel. Ze beginnen over artikel 3 van de Politiewet, die betreden toelaat als er aanwijzingen zijn dat iemand binnen hulp nodig heeft. Josef, die hoopt dat zijn tekstbericht inmiddels is aangekomen, weigert het te geloven. 'Dit is de omgekeerde wereld.'

Het is kwart voor elf 's ochtends, maandag 14 oktober, de laatste warme dag van het jaar 2019. Boven Drenthe hangt een pak wolken, een regenfront is in aantocht. De boerderij, een samenklontering van houten en stenen bouwsels, staat ingeklemd in een mozaïek van velden, nog droog van de zomer. De hoeve ligt op een krappe drie kwartier lopen van het centrum in het nog geen vierduizend zielen tellende dorp.

Ondanks de geïsoleerde ligging zijn er rond Josefs boerderij allerlei verdedigingslinies opgetrokken. Vanaf de weg moet je een bruggetje over naar een zelfgetimmerd hek met prikkeldraad en een slot. Het houtwerk vormt een logo: een

Josef B. bouwde het houten toegangshek voor de hoeve in Ruinerwold. Het draagt het symbool van Gerrit Jan van D's ideaal: een zon, oftewel een gezin, omsloten door vier muren van een huis.

cirkel, omsloten door een vierkant. Achter het eerste hek loopt een pad ruim honderd meter door weiland. Aan het eind zien de agenten een hoge wal van hout met een tweede hek, van gaas. Ook hieraan hangt een slot. Erboven is een camera vastgeschroefd. Wie het tweede hek openknipt en naar binnen loopt, zoals agenten eerder die ochtend al hadden gedaan bij de eerste verkenning, hoort dan het alarmende gegak van ganzen en dreigend geblaf van honden uit de houten schuren.

Vanwege het gevaar van de honden hadden de politiemannen zich toen van het binnenerf teruggetrokken en een hondengeleider opgeroepen, maar net voordat die aankomt, arriveert de bebaarde Oostenrijker bij de hoeve.

Inmiddels staan er zeven agenten rond de boerderij, die dan nog geen flauw idee hebben wat ze zullen aantreffen. De huurder gedraagt zich steeds hinderlijker. Hij weigert het binnenste toegangshek te ontgrendelen en het is hem niet aan het verstand te brengen dat de dienders geen machtiging nodig hebben. Omdat Josef niet te vermurwen is, stappen de politiemannen door het gat dat ze eerder in het gaas hebben geknipt. Josef volgt, morrend en protesterend.

Hoe zit het met die honden, willen de agenten weten als ze eindelijk voor de schuur staan. Lopen die vrij rond? Josef mompelt dat ze in een hok zitten en niets doen. De hondengeleider waarschuwt hem: als straks blijkt dat ze toch loslopen en ze vallen iemand aan, dan kan dat heel vervelende gevolgen hebben voor de dieren. Er kan gericht worden

geschoten. Josef is niet onder de indruk en blijft maar tegenstribbelen. Hij vertikt het de schuurdeur open te draaien en weigert zich over de agressieve dieren te ontfermen als dat nodig is. In plaats daarvan herhaalt hij nog maar eens: 'De hele wereld is gek geworden.'

Voor de agenten is de maat vol. Ze hebben genoeg gewaarschuwd en houden de Oostenrijker aan. In één beweging pakken ze zijn sleutelbos af. Het is elf uur als Josef B. met handboeien om wordt afgevoerd.

De agenten hebben nu de handen vrij en lopen verder het erf op. Voor hun ogen opent zich een decor van cirkelvormige moestuinen, weelderige groenteperken en met plastic overspannen kassen. Her en der staan kruiwagens vol aarde en plantjes en in het gras ligt een indrukwekkende oranje pompoen. Naast een enorme kunststof watertank ontdekken ze aan de achterkant van de grote schuur een deur naar binnen, die ook weer op slot zit. De juiste sleutel zit niet aan Josefs rammelende bos.

Om tien over elf breken ze de deur open. Binnen ruikt het naar hooi, hout en dieren. Een Mechelse herder en een hond die lijkt op een pitbull grommen vervaarlijk en lopen vrij rond. De politiemannen waren er al bang voor. De geleider gebruikt zijn schild en een kruiwagen om de beesten een hok in te drijven.

Dan wagen de agenten zich verder de schuur in. Gemekker stijgt op uit geitenstallen, ze zien een grote hooistapel, een voorraad hout en wat bouwmaterialen. Niets wat duidt

op wiet, een sekte of ander onraad. Was het dan toch een valse melding die ochtend, en had de tipgever zijn ontsnapingsverhaal bij elkaar gefantaseerd?

Plots valt hun oog op een kledingstuk aan een hanger. Het lijkt van een meisje, maar de jonge eigenares is nergens te bekennen.

Ze weten het even niet meer. Via de portofoon overleggen de verbalisanten met bureau Meppel. Het is tien voor half twaalf. Op het bureau is maar één persoon die aanwijzingen kan geven: de melder die ze op het spoor van de mysterieuze hoeve had gebracht. Hij noemt zich Jan Zon.

Jan Zon van D. is een 25-jarige slungel met sluijk haar, een vlassig baardje en een vriendelijk gezicht. Hij zit op het politiebureau sinds een schoonmaakster hem die maandagochtend aantrof op de stoep voor het kantoor. Verbalisant Kevin nam een kijkje en informeerde of hij ergens mee kon helpen. Het onwaarschijnlijke verhaal kwam er daarna snel uit. Wat de diender vooral bijblijft: de raadselachtige jongen beweerde dat hij officieel niet bestaat.

Jan Zon had zijn bizarre relaas de avond ervoor ook al gedaan in eetcafé De Kastelein in Ruinerwold. Hij viel daar op omdat hij moeilijk verstaanbaar was en vijf bier tegelijk bestelde voor zichzelf, maar nog meer omdat hij wat kleding betreft uit de jaren tachtig leek weggelopen. De meeste indruk maakte hij toen hij vertelde dat hij was ontsnapt aan een soort sekte, en dat hij zich zorgen maakte over zijn op-

gesloten broertje en zusjes. Barman Chris belde daarop de politie.

Na een gesprek met twee agenten en een telefoontje naar de officier van justitie viel rond middernacht het besluit niet in actie te komen. Het was beter om maandag bij daglicht te gaan kijken. Ze brachten Jan Zon terug naar de hoeve in de veronderstelling dat hij geen direct gevaar liep. Toch ging de jongen de boerderij niet meer in. Hij maakte meteen rechtsomkeert en dwaalde naar Meppel, waar hij de nacht buiten het bureau doorbracht.

Een geur van oude mensen

Nu zit Jan Zon naast een politieman om telefonisch de weg te wijzen door de boerderij waar hij negen jaar doorbracht. Op zijn aanwijzing verlaten de agenten de schuur door een zijdeur. Ze komen in een besloten binnentuin, die met een hoge schutting is afgeschermd van het erf waar ze eerder hadden rondgekeken. Door de binnentuin loopt een rond pad, op de grond liggen grote stenen en er is een glazen uitbouwte zichtbaar. ‘Je moet gelijk rechts,’ instrueert Jan. ‘Daar is een serre met een kast die je aan de kant moet schuiven.’

Inspecteur Arno zet zijn koevoet tussen de sponningen en laat de serredeur openspringen. Als ze de kast verschuiven komt er inderdaad een deur tevoorschijn. ‘Politie!’ roept de inspecteur nadat hij die heeft opengebroken. Binnen in het halletje is het warm.

Her en der openen ze deuren. Ze hebben het gevoel in een macaber doolhof of een filmscène te zijn beland. Een van hen loopt een gang in die uitkomt in een ruimte vol stro. Hij ziet ook een ventilator die zuurstof in een schacht blaast. Maar waar komt die luchtkoker uit?

Arno en zijn collega Kevin lopen verder en openen een andere deur. Ze zien een rommelig keukentje, een hoogslaper, een kroonluchter met scheefgezakte kaarsen. Op een plank zoemt een monitor met beelden van alle bewakingscamera's. Het ruikt hier muf. 'Een geur als bij oude mensen,' noteert Arno later. Het is duidelijk dat hier leven is.

Dan, als de agenten een kastdeur openklappen, ontvouwt zich een bijna Bijbels tafereel. In een krappe kamer met hooi kijken zes paar knipperende ogen hen aan vanuit het duister. Vier jonge vrouwen, tieners of begin twintig, zitten dicht tegen elkaar aan. Een jongen zit ernaast op een kruk. Op een matras in het midden ligt een onverzorgd uitziende oude man met – net als Josef – lang haar en een wilde baard, maar dan grijswit.

'Ik zag dat de kinderen helemaal in elkaar doken. Ze maakten een zeer bange indruk,' schrijft de verbalisant. 'Ik had het gevoel dat ze doodsangsten uitstonden.'

De grijsaard mompelt en maakt onverstaanbare geluiden. Negen jaar is Gerrit Jan van D. van de radar verdwenen, nu gebeurt waar hij jarenlang 's nachts van wakker schrok: agenten zijn het Zonnehuis binnengedrongen.

Ware familie

In zalencentrum 't Langhuus in het Overijsselse Wijhe heft het christelijke zangkoor Excelsior van tijd tot tijd een lied aan met als refrein: *Want wej holdt van dit Iessellaand; 't Giet wieder dan heel ons verstaand.*

De dialectregels zijn geschreven door een auteur van streekromans die zijn doortrokken van de geur van omgeploegde aarde en vers gemaaid gras. Jaloezie, armoede en wellust gedijen goed op de rivierklei, maar vroeg opstaan, hard werken op de boerderij en de genade van de Heer maken telkens dat alles op de laatste pagina's weer goed komt.

De schrijver is een regionale beroemdheid uit Herxen. In dat buurtschap bij Zwolle schenkt zijn vrouw hem op 13 september 1952 een gezonde zoon. Hij noemt hem Gerrit Jan.

Rebels maar vroegwijs

Gerrit Jan van D. en zijn vele broers en zussen groeien op in een decor van traag langstreckende binnenvaartschepen, drooggevallen uiterwaarden en trosjes boerenwoningen langs de enige straat die Herxen rijk is. 's Nachts sluiten streekbewoners hier nog de raamluiken met het rood-witte andreaskruis, in vroeger tijden aangebracht tegen onheil van buiten.

Zelf schetst Gerrit Jan een rooskleurig beeld van zijn jeugd. Hij omschrijft zich als een rebels maar vroegwijs kind met buitengewone eigenschappen. Al vroeg weet God hem te vinden met visioenen, Jezus vertelt hem de juiste levenswijze en soms komt het hogere nog dichterbij – dan neemt de geest van Christus bezit van zijn kinderlichaam.

Gerrit Jan beweert later dat hij thuis geslagen is, dat hij perioden van huis wegliep en dat zijn ouders zich geen raad wisten met hun kleine profeet. 'Al heel jong had ik speciale gevoelens bij mensen. Bij familiebezoek weigerde ik gekust te worden door bepaalde tantes. Ik zei dan: "Ik wil geen kus van een slechte vrouw." Vonden ze niet leuk.'

Zijn dwarsheid valt meteen op in de buurtschap met een paar honderd inwoners, waar iedereen van elkaar bijhoudt wat er achter de voordeur gebeurt. Gerrit Jan heeft hobby's waar dorpelingen vreemd van opkijken. Zo heeft hij op zijn slaapkamer een doka, voor het ontwikkelen van foto's. Wat hij precies uitspookt is voor hen een mysterie.

God in de wachtkamer

De wrijving komt in 1964 tot een uitbarsting. 'Ik was twaalf en kwam in problemen. De mensen om me heen beschermden me niet. Ik kwam in contact met verkeerde types. Ik raakte jarenlang verwijderd van God.'

In de tienerjaren die volgen, blijft Gerrit Jan botsen met zijn familie en met het geloof. Op zijn zestiende gaat hij op zichzelf wonen. De conservatieve Herxenenaren spreken er schande van in het dorps huis.

Gerrit Jan kan op de valreep aansluiten bij het staartje van de hippiebeweging. In 1969 stort de 17-jarige zich in het vrije universiteitsleven in Amsterdam, vol nachtenlange discussies over de zin van het leven en al wat daarna komt. Hij rookt, drinkt, papt aan met vrouwen en geniet van verboden vruchten, inclusief drugs. 'Die hielpen me mijn spirituele zintuigen te openen,' schrijft hij, 'hoewel het beter is als je daarvoor geen middelen nodig hebt.'

Hij claimt dat hij vijf boeken per dag verslindt dankzij een merkwaardige studeermethode: veertig minuten leren, twintig minuten slapen. 'Alleen wat ik leuk vond, bestudeerde ik diepgaand. De verplichte maar onbelangrijke onderwerpen stopte ik in mijn kortetermijngeheugen, net lang genoeg voor de examens. Ik besteedde zo min mogelijk tijd aan mijn studies biologie, filosofie en psychologie. De universiteit had eind jaren zestig een heel liberaal collegeplan ingevoerd, daar had ik geluk mee.'

Gerrit Jan trouwt, maar het huwelijk is geen succes. Riekie, die hem op 6 oktober 1978 zijn eerste zoon schenkt, zal al snel uit zijn leven verdwijnen, net als de zoon. Gerrit Jan beschouwt zijn eerstgeborene zelfs als dood, als een zoenoffer dat hij heeft gebracht om zijn goddelijke opdracht te kunnen aanpakken.

‘Ze was lief en aardig,’ omschrijft Gerrit Jan zijn ex jaren later aan een van zijn beste internetvrienden. ‘Het was wel frustrerend dat ze niet wilde nadenken over de diepere aspecten van het leven. Ik was in het jaar dat mijn eerste zoon werd geboren net begonnen aan mijn spirituele reis. Ik zag het als mijn belangrijkste persoonlijke missie.’

Hij heeft het gevoel dat hij tijd verspilt en iets essentieels mist. Gerrit Jan had God ‘in de wachtkamer geplaatst’. Hij bidt en mediteert en krijgt ’s nachts plots een diepe spirituele ervaring. Hij is dan 26 jaar oud.

‘Mijn toekomstige leven verscheen voor mijn geestesoog en dat ging gepaard met een grote angst. Ik wist meteen dat ik mijn leven zonder God niet zou kunnen voortzetten. Ik had maar twee keuzes. Of ik zou compleet gek worden, of ik zou God accepteren.’ Sinds die dag heeft hij naar eigen zeggen ‘geen eenvoudige dag meer in zijn leven’.

Hij stopt ook met studie en werk. ‘Ik werkte als beginnend psycholoog in een bejaardenhuis, maar bleef die dag weg. Ik maakte een lange wandeling en op het eind wist ik dat het klaar was. De mensen bij wie ik werkte waren erg ontdaan over mijn besluit, vooral omdat ik ze niet kon uitleggen